

Riktlinjer för hälso- och sjukvård.

Avsnitt 16

Munvård och tandhälsa

SOCIALFÖRVALTNINGEN

MAS-pärm – Riktlinjer för kommunal hälso- och sjukvård

2011-03-07

reviderat 2014-08-20

	INNEHÅLLSFÖRTECKNING	SIDA
16	Munvård och tandhälsa	3
16.1	Munhälsa	3
16.1.1	Problem i munhålan	3
16.1.2	Munvård	3
16.2	Uppsökande munhälsobedömning och nödvändig tandvård	4
16.2.1	Region Skånes ansvar	4
16.2.2	Kommunens ansvar	5
16.2.2.1	Medicinskt ansvarig sjuksköterskas (MAS) ansvar	5
16.2.2.2	Omvårdnadsansvarig sjuksköterskas (OAS) ansvar	5
16.2.2.3	Biståndshandläggarens ansvar	5
16.2.2.4	Enhetschefens ansvar	6
16.2.2.5	Omvårdnadspersonalens ansvar	6
16.3	Uppföljning/kvalitetssäkring	7
16.3.1	Avvikelse rapporter	7
16.4	Regelverk	7

16. Munvård och tandhälsa

16.1 Munhälsa

Välbefinnande En god munhälsa främjar välbefinnandet. En frisk munhåla har stor betydelse både socialt och psykologiskt. Det är viktigt att funktioner som tal, tuggning, sväljning och smakupplevelser fungerar. Få eller trasiga tänder, sveda, smärta, torrhet i munnen, förlorad smak och problem att svälja är förknippat med vad och hur mycket man äter och med undernäring.

Munhälsan ska vara en självklar del i alla medicinska bedömningar för äldre.

16.1.1 Problem i munhålan

Åldrande och sjukdomar Vid åldrande och långtidssjukdom minskar ofta motståndskraften mot sjukdomar i munhålan eftersom många läkemedel och vissa sjukdomar försämrar salivens sammansättning och minskar sekretionen.

Problem i munhålan Vid vissa tillstånd, sjukdomar och/eller behandlingar kan besvär i munhålan vara ett stort problem. Vanligt förekommande är

- Nedsatt salivation
- Trasiga tänder, proteser och bryggor
- Tandköttsinflammation och tandlossning
- Sprickor i munvinklar
- Sämre passform
- Svampinfektioner
- Läkemedelsbehandlingar såsom antikolinergika, antibiotika, cytostatika etc.

16.1.2 Munvård

Patienten ska själv i möjligaste mån sköta sin munvård, om det behövs med stöd av vårdpersonalen. Ibland måste dock omvårdnadspersonalen ta hela ansvaret, till exempel om patienten har en funktionsnedsättning eller är svårt sjuk. Tänk också på att personer som inte själva kan förflytta sig eller lyfta armarna kan behöva hjälp för att skölja munnen då och då, särskilt efter en måltid.

Vårdhandboken ger stöd i hur munvården bör utföras.

16.2 Uppsökande munhälsobedömning och nödvändig tandvård

Kommunen och Region Skåne ska samverka så att äldre och funktionshindrade som är berättigade kan erbjudas uppsökande munhälsobedömning samt vid behov nödvändig tandvård.

16.2.1 Region Skånes ansvar

Region Skåne ansvarar för att personer med ett bestående och stort omsorgsbehov erbjuds Uppsökande Munhälsobedömning och Nödvändig Tandvård.

Uppsökande munhälso-bedömning I uppsökande munhälsobedömning ingår en årlig **kostnadsfri** munhälsobedömning samt munvårdsutbildning till kommunens vård- och omsorgspersonal. Insatsen upphandlas av Region Skåne och utförs av Oral Care AB t.o.m. 2012-06-30.

Nödvändig tandvård Nödvändig tandvård innebär att tandläkare eller tandhygienist utför den tandvård som behövs för att man ska kunna tugga och tala på ett bra sätt och att man får hjälp med tandvård som förebygger sjukdomar i munnen. Vilken tandvård som kan bli aktuell avgörs i varje enskilt fall beroende på allmäntillstånd, tandhälsa och möjlighet att tillgodogöra sig behandlingen. Den person som är berättigad till nödvändig tandvård har rätt att välja tandvårdsföretag.

Kostnad Nödvändig tandvård ingår i hälso- och sjukvårdens avgiftssystem. Patienten betalar enligt Region Skånes öppenvårdstaxa. Frikort utfärdas om de sammanlagda patientavgifterna för nödvändig tandvård och övrig hälso- och sjukvård under 12-månadersperiod överskrider högkostnadsbeloppet 1100 kr.

Berättigade personer De personer som är berättigade till tandvårdsstödet finns angivet i § 8a [Tandvårdslagen \(SFS 1985:125\)](#) För att vara berättigad till uppsökande munhälsobedömning och nödvändig tandvård krävs ett tandvårdsintyg som handläggare i kommunen utfärdar.

I övrigt se [Anvisningar – Uppsökande tandvårdsverksamhet i Region Skåne](#).

Specifika [tillämpningsanvisningar för personer som tillhör LSS-personkrets](#).

16.2.2 Kommunens ansvar

I ansvaret ingår

- samarbete och samverka med [Region Skånes Enhet för tandvården](#) och aktuellt tandvårdsföretag för uppsökande verksamhet
- avgöra vilka som är berättigade till tandvårdsstödet och förmedla erbjudanden om munhälsobedömning till dessa årligen
- vid munhälsobedömning ansvara för att vårdpersonal finns närvarande
- ansvara för förberedelser vid nödvändig tandvård
- planera munvårdsutbildning tillsammans med tandvårdsföretaget

16.2.2.1 Medicinskt ansvarig sjuksköterskas (MAS) ansvar

MAS ansvarar för att patienterna får en säker, ändamålsenlig hälso- och sjukvård av god kvalitet och utfärdar kommunala riktlinjer för en god munhälsa.

MAS är kontaktperson gentemot Enhet för tandvården i Region Skåne och lämnar information om handläggare som ska utfärda tandvårdsintyg (bilaga 2).

16.2.2.2 Omvårdnadsansvarig sjuksköterskas (OAS) ansvar

Munhälsan ska vara en självklar del i alla medicinska bedömningar för äldre.

OAS ska utifrån sitt hälso- och sjukvårdsuppdrag erbjuda en årlig munhälsobedömning (bilaga 1) med början när en boende flyttar in på ett särskilt boende. Detta gäller även vid omfattande hemsjukvårdsinsatser i ordinärt boende. Bedömningen rubriceras som ett munvårdsstatus och ska dokumenteras i omvårdnadsjournalen.

OAS ansvarar för att patienten blir erbjuden en munhälsobedömning av tandläkare/tandhygienist. När patienten tackar ja så ska även ett samtycke om överlämnande av information avseende aktuella läkemedel och hälsotillstånd inhämtas. Sjuksköterskan ska dokumentera i journalen om patienten accepterat eller avböjt munhälsobedömningen och om informationen får lämnas ut. Därefter kontaktas det tandvårdsföretag som har Region Skånes uppdrag att sörja för detta.

Vid behov av tandvårdsstödet ska OAS eller annan sjuksköterska utfärda ett tandvårdsintyg (bilaga 2).

SOCIALFÖRVALTNINGEN

MAS-pärm – Riktlinjer för kommunal hälso- och sjukvård

2011-03-07

reviderat 2014-08-20

16.2.2.3 Biståndshandläggarens ansvar

Biståndshandläggare/LSS-handläggare ska

- till de personer som är berättigade till tandvårdsstödet erbjuda uppsökande munhälsobedömning (bilaga 1) och nödvändig tandvård samt utfärda tandvårdsintyg (bilaga 2).
- *vid samordnad vårdplanering och vid biståndsbedömningar avseende personlig omvårdnad ska alltid behov av stöd/hjälp med munvård tas upp*

16.2.2.4 Enhetschefens ansvar

Enhetschefen ansvarar för att

- i samverkan med tandvårdsföretaget planera för personalens munvårdsutbildning
- det vid behov finns personal närvarande vid munhälsobedömning
- inför nödvändig tandvård, vid behov, stödja vårdtagaren
- *utse en munvårdsansvarig på varje enhet*

16.2.2.5 Omvårdnadspersonalens ansvar

Omvårdnadspersonalen ansvarar för att

- de som behöver hjälp får stöd i den dagliga munvården
- kontakta sjuksköterskan om de upptäcker brister i den boendes munhälsa
- skriva avvikelser vid brister i den dagliga munvården
- medverka vid munhälsoutbildningar
- vid behov stödja vårdtagaren i samband med uppsökande munhälsobedömning och nödvändig tandvård
- stödja vårdtagaren så att tandvårdsintyget finns med vid behandlingen
- ta emot instruktion om fortsatt munvård – se munvårdskort som överlämnas från tandvårdsutföraren

16.3 Uppföljning/kvalitetssäkring

MAS håller kontakt med Region Skånes Enhet för tandvården och tandvårdsutföraren. Uppföljning av munhälsobedömningar, personalens munhälsoutbildningar samt redovisade av avvikelser presenteras i MAS årliga patientsäkerhetsberättelse.

16.3.1 Kvalitetsregistrering

Vårdtagarens munhälsa registreras i Senior Alert med hjälp av munbedömningsformulär ROAG - Reviderad Oral BedömningsGuide. Bedömningsformuläret gör det möjligt att i tidigt skede sätta in rätt åtgärdsprogram.

16.3.2 Avvikelse rapporter

Tandvårdsutföraren I de fall tandvårdsutföraren inte sköter sitt uppdrag på ett korrekt sätt gentemot patient eller kommunens verksamhet ska en avvikelse rapport skrivas och översändas till MAS – bilaga 3. MAS rapporterar vidare till Region Skåne och tandvårdsutföraren.

Omvårdnad Vid brister i munvården ska en avvikelse rapport översändas till MAS – bilaga 4.

16.4 Regelverk

[SFS 1985:125](#) Svensk författningssamling, Tandvårdslagen

[SFS 1998:1338](#) Svensk författningssamling, Tandvårdsförordningen

[Socialstyrelsens meddelandeblad 2004](#), ”Vägledning för landstingets särskilda tandvårdsstöd enligt tandvårdslag och tandvårdsförordning samt samverkan mellan kommuner, primärvård och tandvård”